

Gepubliceerd op *Werk & Veiligheid - Kennisplatform over preventie, RI&E en sociale veiligheid*
(<https://www.werkenveiligheid.nl>)

[Home](#) > Zwangerschap en arbo(risico's): zorg dat je tijdig maatregelen treft!

Zwangerschap en arbo(risico's): zorg dat je tijdig maatregelen treft!

Door Nicole Pikkemaat op ma, 06/12/2021 - 09:57

Wet- en Regelgeving

Achtergrondartikel

De werkgever moet ervoor zorgen dat zwangere medewerkers veilig en gezond kunnen werken in alle fasen van de zwangerschap. Om welke bescherming het gaat, is mede afhankelijk van het soort werk. Het kan bijvoorbeeld gaan om nachtarbeid of blootstelling aan gevaarlijke stoffen en extreme hitte of kou. Aan welke wettelijke eisen moet een bedrijf voldoen? En waar vind je als preventiemedewerker informatie?

Een belangrijk instrument is de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E). Aangezien de preventiemedewerker een belangrijke rol in de RI&E heeft, komt het (ook) op het bordje van de preventiemedewerker. Dat betekent niet dat de preventiemedewerker alles zelf moet weten en uitzoeken. In diverse arbocatalogi staan maatregelen en voorbeelden. Ook zijn zaken wettelijk vastgelegd en is er de [handreiking Zwangerschap & Werk](#) van de Sociaal Economische Raad (SER) die veel houvast biedt.

Het is ondoenlijk om volledig te zijn wat betreft de informatie. Doel van het artikel is om je wegwijs te maken en (verder) op weg te helpen voor een goed beschermend beleid inzake

zwangerschap en arbo.

Wat moet de werkgever doen?

Volgens de Arbowetgeving moet de werkgever medewerkers beschermen tegen de risico's die het werk met zich mee kan brengen. Naast de reguliere arbo-maatregelen, moet de werkgever aanvullende maatregelen treffen ter voorkoming van:

- een miskraam of vroeggeboorte;
- aangeboren afwijkingen of een laag geboortegewicht;
- een terugslag op de borstvoeding;
- het overbrengen van gevaarlijke stoffen of infectierisico's via de borstvoeding;
- ziekte en verminderde belastbaarheid van de betreffende medewerker.

De werkgever moet medewerkers informeren over risico's die het werk mee kan brengen in de fase van de kindervens, tijdens de zwangerschap en daarna. De voorlichting moet naast de arbeidsrisico's ook informatie bevatten over de maatregelen en rechten, zoals het recht op aanpassing van werk- en rusttijden en de beschikbaarheid van een rustruimte of voedingsruimte.

Daarnaast gelden voor specifieke risico's aanvullende eisen, bijvoorbeeld voor gevaarlijke stoffen en trillingen. Het gaat om veel meer specifieke risico's. De risico's en bijbehorende eisen zijn allemaal vastgelegd in het Arbobesluit. Risico's variëren per werk en werkplek. Om vast te stellen welke risico's en bijbehorende eisen voor jouw organisatie aan de orde zijn, is de RI&E van cruciaal belang.

De RI&E

In de RI&E moet vastgelegd worden welke risico's aanwezig zijn voor de zwangere medewerker en de baby, voor, tijdens en na de zwangerschap als borstvoeding gegeven wordt. In het Arbobesluit (artikel 1.41) wordt verwezen naar de Europese Richtlijn met maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van zwangere medewerkers. Hieruit volgt dat de werkgever in ieder geval extra aandacht moet besteden aan de volgende risico's:

- schokken, trillingen of bewegingen;
- tillen van zware lasten dat met name voor rug en lendenen risico's kan opleveren;
- lawaai;
- ioniserende straling;
- niet-ioniserende straling;
- extreme kou of hitte;

- bewegingen, houdingen en verplaatsingen;
- geestelijke en lichamelijke vermoeidheid en andere lichamelijke belastingen;
- biologische agentia die zover bekend de gezondheid van gezondheid van zwangere vrouwen en of van het ongeboren kind in gevaar kunnen brengen;
- Gevaarlijke stoffen die zover bekend de gezondheid van gezondheid van zwangere vrouwen en of van het ongeboren kind in gevaar kunnen brengen.

Een RI&E is niet af zonder een plan van aanpak. Medewerkers hebben recht op inzage van de RI&E. De OR heeft veel invloed. Zo heeft de OR instemming op de uitvoering van de RI&E en ook op het bijbehorende plan van aanpak.

Maatwerk per werk

De risico's per werk en werkplek variëren. Je pakket aan maatregelen is dus altijd maatwerk. Maar de preventiemedewerker hoeft niet (altijd) zelf het wiel uit te vinden. Diverse sectoren hebben arbocatalogi afgesproken waarin maatregelen in het kader van zwangerschap en werk zijn opgenomen. Ik geef hier een aantal voorbeelden:

- De Arbocatalogus thermoplasten die onder meer aangeeft dat er maatregelen getroffen moeten worden voor zwangere medewerkers die in een omgeving werken waar het structureel warmer is dan 32 graden: <http://nrk-thermoplasten.mijnarbocatalogus.nl/afspraken/hitte#afpraak32>
- De Arbocatalogus algemene en categorale ziekenhuizen die maatregelen aangeeft inzake het werken met gevaarlijke stoffen: <https://www.betermetarbo.nl/risicos/gevaarlijke-stoffen/werken-met-gevaarlijke-stoffen/gevaarlijke-stoffen/>
- De Arbocatalogus voor de Kinderopvang geeft bijvoorbeeld specifieke richtlijnen voor tillen en werk- en rusttijden: <https://www.kinderopvang-werkt.nl/arbocatalogus-kinderopvang/werk-als-je-zwanger-bent>

Voorgaande is een impressie van afspraken in de arbocatalogi. In de genoemde arbocatalogi staan veel meer afspraken in het kader van zwangerschap en arbo en daarnaast zijn er meer arbocatalogi die hier op ingaan. Kijk ook eens in de arbocatalogus van je sector. Via deze pagina vind je de bestaande arbocatalogi: <https://www.arboportaal.nl/externe-bronnen/arbocatalogi>.

Is er geen arbocatalogus voor jouw sector of wil je meer informatie, dan raad ik aan om de eerder genoemde SER handreiking Zwangerschap & Werk te raadplegen. In deze handreiking vind je handvatten voor algemeen beleid voor alle fasen van de zwangerschap en wordt uitgebreid ingegaan op de volgende veel voorkomende risico's:

- lichamenlijk zwaar werk;
- blootstelling aan gevaarlijke stoffen;
- blootstelling aan biologische agentia (infectierisico's);

- werkstress, door agressie & geweld en werkdruk;
- ploegendienst en nachtarbeid.

Voorbeeld werken met gevaarlijke stoffen

We lichten er een paar zaken uit het onderdeel gevaarlijke stoffen uit. In de handreiking wordt bijvoorbeeld een opsomming gegeven van gevaarlijke stoffen die schadelijk zijn voor de voortplanting en het ongeboren kind. Gevaarlijke stoffen in een verpakking moeten geëtiketteerd zijn. Goed om te weten is dat stoffen die in het kader van zwangerschap gevaar met zich meebrengen zijn te herkennen zijn aan het volgende symbool:

Producten met dit symbool zijn schadelijk voor de gezondheid op lange termijn en kunnen bijvoorbeeld een risico geven voor ongeboren kinderen, kanker veroorzaken en/of organen beschadigen. Het etiket levert naast het symbool aanvullende informatie, onder andere aangegeven door de zogenaamde Hazard-zinnen (H-zinnen of wel gevaarszinnen) informatie over het specifieke risico's. Een voorbeeld is: H360: *kan de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden.*

Maatwerk per persoon

Omdat de zwangerschap en de periode erna voor iedereen anders verloopt, is naast maatwerk per type werk aanvullend maatwerk gericht op de persoonlijke situatie van belang. Ook hiervoor geeft de handreiking van de SER houvast. Er wordt uitgegaan van het zogenaamde RAAK-principe:

- R = Risico's wegnemen binnen de eigen functie en werkplek
- A= Aanpassing van het werk en/of aanpassing van de werk- en rusttijden
- A = Ander werk
- K = Keerpunt in de benadering, namelijk het vrijstellen van het verrichten van arbeid

Soms is gelijk duidelijk welke letter van RAAK aan de orde is, maar vaak zal het door overleg tussen de medewerker en de leidinggevende tot stand komen. Ook hier kun je als preventiemedewerker een goede basis voor leveren en uitleg geven aan leidinggevend en medewerkers. En schakel bij twijfel en vragen de bedrijfsarts/ arbodienst in en zorg dat medewerkers en leidinggevend de bedrijfsarts ook weten te vinden.

Begin tijdig

Zorg dat je het beleid en het pallet aan maatregelen op orde hebt en regelmatig in beeld brengt bij medewerkers, zodat er op tijd gebruik van wordt gemaakt. Niet iedere vrouw weet altijd gelijk dat ze zwanger is en /of zal het niet onmiddellijk melden. Tegelijkertijd kunnen bepaalde maatregelen dan al wel noodzakelijk zijn. Vooral bij het werken met gevaarlijke stoffen en biologische agentia is vroegtijdige bescherming van belang. Informeer vrouwen over de risico's en mogelijke maatregelen en over het belang van vroegtijdig melden. Dat laatste kan via de bedrijfsarts, waar ze ook terecht kunnen voor vragen.

Aantasting vruchtbaarheid

In dit artikel is niet ingegaan op de risico's voor de aantasting van de vruchtbaarheid van man en vrouw. Meer informatie hierover, vind je op: <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/voor-de-voortplanting-giftige-stoffen>

Geraadpleegde bronnen, meer informatie:

- [SER handreiking arbomaatregelen Zwangerschap en Werk](#)
- [Richtlijn 92/85/EEG](#)
- [Arbobesluit artikel 1.41](#)
- Arbocatalogus thermoplasten: <http://nrk-thermoplasten.mijnarbocatalogus.nl/>
- Arbocatalogus algemene en categorale ziekenhuizen: <https://www.betermetarbo.nl/>
- Arbocatalogus voor de Kinderopvang: <https://www.kinderopvang-werkt.nl/arbocatalogus-kinderopvang>

Zoekwoorden:

zwanger

zwangerschap

Arbowet

[Lees meer op overzichtspagina RI&E](#)

Bron-URL: https://www.werkenveiligheid.nl/preventie/wet-en-regelgeving/zwangerschap-en-arborisico%E2%80%99s-zorg-dat-je-tijdig-maatregelen-treft?utm_source=Nieuwsbriefservice%20Kerckebosch&utm_campaign=d861ffa038-21wk50-werk-veiligheid-dec1&utm_medium=email&utm_term=0_fc4f9fba82-d861ffa038-80603813